

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2009
V. volební období

796

Návrh

poslanců

Petra Tluchoře, Bohuslava Sobotky a Přemysla Rabase

na vydání

ústavního zákona,

o zkrácení pátého volebního období Poslanecké sněmovny

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 2009

o zkrácení pátého volebního období Poslanecké sněmovny

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. 1

Volební období Poslanecké sněmovny zvolené v roce 2006 skončí v roce 2009 dnem voleb do Poslanecké sněmovny, které se budou konat do 15. října 2009.

Čl. 2

V zákoně č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 243/1999 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 64/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 37/2002 Sb., zákona č. 171/2002 Sb., zákona č. 230/2002 Sb., zákona č. 62/2003 Sb., zákona č. 418/2004 Sb., zákona č. 323/2006 Sb., zákona č. 480/2006 Sb. a zákona č. 261/2008 Sb., se pro tento případ zkracují lhůty podle § 1 odst. 3, § 14c písm. c), d) a f), § 14e odst. 3, § 14g odst. 1, § 31 odst. 3, § 32 odst. 4, § 33 odst. 1 věty první o jednu třetinu. Lhůty podle § 31 odst. 4, § 33 odst. 2, 3, 6 a 7 se zkracují o 15 dnů. Lhůty podle § 33 odst. 1 věty druhé se zkracují o 20 dnů.

Čl. 3

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Dne 24. března 2009 vyslovila Poslanecká sněmovna podle čl. 72 úst. zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky („Ústava“), nedůvěru vládě. Dne 26. března 2009 vláda podala podle čl. 73 odst. 2 Ústavy do rukou prezidenta republiky demisi, kterou prezident republiky podle čl. 73 odst. 3 Ústavy téhož dne přijal. Prezident republiky současně podle čl. 62 písm. d) Ústavy vládu pověřil vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády.

S ohledem na současné rozložení politických sil v Poslanecké sněmovně, ve které se nově jmenovaná vláda musí podle čl. 68 odst. 3 Ústavy ucházet do 30 dnů po svém jmenování o vyslovení důvěry, a s ohledem na to, že k rozpuštění Poslanecké sněmovny a vyhlášení nových voleb může dojít až v případě, kdy by tři po sobě jmenované vlády nezískaly v Poslanecké sněmovně důvěru (čl. 35 odst. 1 písm. a/ Ústavy), hrozí České republice po delší dobu trvající nestabilita a politická krize. Ústavně legitimním prostředkem k řešení této situace je konání předčasných voleb, ve kterých mohou občané vyjádřit nově svou vůli a ze kterých může vzejít nová Poslanecká sněmovna schopná vytvořit vládě i České republice politické zázemí nezbytné pro stabilizaci ústavních, politických i hospodářských poměrů.

Přijetím navrhovaného ústavního zákona se vytvoří podmínky pro jmenování dočasné vlády, která bude spravovat vládní záležitosti do doby skončení ustavující schůze nově zvolené Poslanecké sněmovny (čl. 73 odst. 2 věta druhá Ústavy).

Navržený ústavní zákon tak nabízí řešení, které již v 90. letech minulého století zvolil Parlament za účelem konání předčasných voleb do Poslanecké sněmovny v roce 1998. Rovněž tehdejší politická reprezentace (vláda i obě komory Parlamentu) nalezla shodu nad vyvoláním předčasných voleb cestou zvláštního ústavního zákona. Ústavní zákon č. 69/1998 Sb., o zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny, stanovil, že „volební období Poslanecké sněmovny zvolené v roce 1996 skončí v roce 1998 dnem voleb do Poslanecké sněmovny, které se budou konat do 30. června 1998“ (čl. 1). Prezident republiky na jeho základě vyhlásil předčasné volby do Poslanecké sněmovny svým rozhodnutím vyhlášeným pod č. 73/1998 Sb. a stanovil dny jejich konání na pátek 19. 6. 1998 a sobotu 20. 6. 1998. Současně tento ústavní zákon s ohledem na termín ukončení volebního období Poslanecké sněmovny a na předpokládané datum konání voleb zkrátil ve svém čl. 2 lhůty stanovené pro organizaci voleb zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů („volební zákon“).

Jde tedy o cestu k uspořádání nových voleb do Poslanecké sněmovny, která je naší ústavní praxi již známa. Navržený ústavní zákon přitom neodporuje podstatným náležitostem demokratického právního státu, jejichž změna je podle čl. 9 odst. 2 Ústavy nepřípustná. Respektuje zejména čl. 21 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož se volby musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem.

Realizace navrženého ústavního zákona si vyžádá ze státního rozpočtu finanční prostředky nezbytné pro uspořádání voleb do Poslanecké sněmovny, s nimiž zákon o státním rozpočtu na rok 2009 nepočítá. Tyto prostředky však již nebudou vydány v roce 2010, na něž by v případě nepřijetí tohoto ústavního zákona připadl termín pravidelných voleb do Poslanecké sněmovny.

Návrh ústavního zákona nemá dopady na rozpočty krajů a obcí. Podle § 84 volebního zákona se výdaje orgánů státní správy, obecních úřadů a okrskových volebních komisí spojené s volbami do Poslanecké sněmovny hradí ze státního rozpočtu.

Návrh ústavního zákona se nedotýká mezinárodních závazků České republiky vyplývajících z mezinárodních smluv podle čl. 10 Ústavy. Podle čl. 25 písm. a) a b) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (vyhl. č. 120/1976 Sb.) má každý občan právo a možnost, bez jakýchkoli rozdílů uvedených v čl. 2 Paktu a bez neodůvodněných omezení podílet se na vedení veřejných záležitostí přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců a právo volit a být volen v pravidelných volbách, jež se budou konat na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva, tajným hlasováním zabezpečujícím svobodu hlasování. Rovněž podle čl. 3 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.), který upravuje právo na svobodné volby, je Česká republika zavázána konat v rozumných intervalech svobodné volby s tajným hlasováním za podmínek, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidu při volbě zákonodárního sboru. Navržený ústavní zákon je s těmito závazky plně v souladu.

Zvláštní část

K názvu ústavního zákona

Název navrženého ústavního zákona je obdobou názvu ústavního zákona č. 69/1998 Sb., o zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny. Aby v právním řádu nebyly obsaženy dva právní předpisy stejného názvu, navrhuje se název předloženého ústavního zákona odlišit od názvu ústavního zákona č. 69/1998 Sb. označením volebního období Poslanecké sněmovny.

K čl. 1

Podle čl. 16 odst. 1 Ústavy je Poslanecká sněmovna volena na dobu čtyř let a podle čl. 17 odst. 1 Ústavy se volby do obou komor Parlamentu konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí.

Těchto ústavních ustanovení se však na základě navrženého ústavního zákona neužije pro stávající Poslaneckou sněmovnu a pro příští volby do Poslanecké sněmovny, neboť čtyřleté volební období Poslanecké sněmovny zvolené v roce 2006, které by uplynulo až v roce 2010, skončí podle pravidel stanovených navrženým ustanovením již v roce 2009. Konec volebního období je stanoven ke dni voleb do Poslanecké sněmovny, které se podle tohoto ustanovení budou konat nejpozději do 15. října 2009.

Podle čl. 63 odst. 1 písm. f) Ústavy vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny prezident republiky, přičemž k platnosti jeho rozhodnutí o vyhlášení voleb je třeba spolupodpisu předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády (čl. 63 odst. 3 Ústavy). Podle § 1 odst. 3 volebního zákona musí však prezident republiky vyhlásit volby do Poslanecké sněmovny

nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Vzhledem k § 1 odst. 4 volebního zákona, který stanoví jako dny voleb pátek a sobotu, bude po uveřejnění navrženého ústavního zákona povinností prezidenta republiky vyhlásit volby tak, aby se konaly nejpozději v pátek 9. října a v sobotu 10. října 2009.

Podle § 1 odst. 6 volebního zákona se dnem voleb podle tohoto zákona rozumí první den voleb na území České republiky, nestanoví-li tento zákon jinak. Na základě navrženého ustanovení a v návaznosti na volební zákon skončí volební období Poslanecké sněmovny zvolené v roce 2006 k prvnímu dni předčasných voleb konaných v roce 2009. Volební období nové Poslanecké sněmovny započne k datu druhého dne těchto voleb, neboť mandáty poslanců vznikají zvolením (čl. 19 odst. 3 Ústavy).

Navržené ustanovení je formulováno obdobně jako čl. 1 úst. zákona č. 69/1998 Sb.

K čl. 2

Na základě navrženého ustanovení dojde ke zkrácení lhůt stanovených volebním zákonem za účelem včasné přípravy, organizace a průběhu voleb. Navržené ustanovení je formulováno obdobně jako čl. 2 úst. zákona č. 69/1998 Sb. Rozdíl oproti tomuto ústavnímu zákonu samozřejmě spočívá v odkazu na nyní platná ustanovení volebního zákona, jakož i v tom, že některé lhůty nejsou kráceny o 20 dnů, ale pouze o 15. Důvodem tohoto rozdílu je odlišná délka lhůt stanovených volebním zákonem v jeho znění v roce 1998 a v roce 2009. V případě, že by navržený ústavní zákon byl přijat a vyhlášen v dostatečném časovém předstihu před předčasnými volbami, ke zkrácení stanovených lhůt by nemuselo vůbec dojít. To však pouze za předpokladu, že by navržený ústavní zákon byl publikován ve Sbírce zákonů nejpozději 91 dnů před jím stanoveným, resp. na jeho základě určitelným dnem voleb.

Konkrétně se navrhuje zkrácení následujících lhůt stanovených volebním zákonem:

I. Zkrácení zákonných lhůt o 1/3:

- § 1 odst. 3 – lhůta pro prezidenta republiky k vyhlášení voleb. Volby do Parlamentu ČR vyhláší prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Rozhodnutí o vyhlášení voleb se uveřejňuje ve Sbírce zákonů, přičemž za den vyhlášení voleb do Parlamentu České republiky se považuje den, kdy byla rozeslána částka Sbírky zákonů, v níž bylo rozhodnutí o vyhlášení voleb do Parlamentu ČR uveřejněno. Pokud by se volby konaly v nejzazší termín, který navržený ústavní zákon připouští (9. a 10. října 2009), muselo by k vyhlášení voleb, resp. k publikaci rozhodnutí prezidenta republiky o jejich vyhlášení dojít podle platného znění volebního zákona nejpozději 11. července 2009 (jelikož jde o sobotu, tak již 10. července 2009). Stejně jako v případě ústavního zákona č. 69/1998 Sb. se proto navrhuje tuto nejdelší zákonnou lhůtu zkrátit tak, aby mohl prezident volby vyhlásit nejpozději 60 dnů před jejich konáním.
- § 14c písm. c) – lhůta pro starostu ke stanovení minimálního počtu členů okrskové volební komise. Starosta je povinen stanovit s přihlédnutím k počtu voličů ve volebním okrsku ve lhůtě 60 dnů přede dnem voleb minimální počet členů okrskové volební komise. Navrhuje se tuto lhůtu zkrátit tak, aby mohl starosta tento počet stanovit nejpozději 40 dnů přede dnem voleb.

- § 14c písm. d) – lhůta pro starostu ke svolání prvního zasedání okrskové volební komise. Starosta je povinen svolat první zasedání okrskové volební komise tak, aby se uskutečnilo nejpozději 21 dnů přede dnem voleb. Stejně jako v případě ústavního zák. č. 69/1998 Sb. se navrhuje tuto lhůtu zkrátit tak, aby se toto zasedání mohlo uskutečnit nejpozději 14 dnů přede dnem voleb.
- § 14c písm. f) – lhůta pro starostu k poskytnutí informace o počtu a sídle volebních okrsků. Starosta je povinen poskytnout každé politické straně, politickému hnutí a koalici, jejichž kandidátní listina byla zaregistrována, informace o počtu a sídle volebních okrsků zveřejněním na úřední desce do 45 dnů přede dnem voleb. Navrhuje se tuto lhůtu zkrátit tak, aby uvedené informace mohly být zveřejněny nejpozději 30 dnů přede dnem voleb.
- § 14e odst. 3 – lhůta pro politické strany, politická hnutí a koalice k delegaci členů a náhradníků do okrskových volebních komisí. Každá politická strana, politické hnutí a koalice, jejichž kandidátní listina byla zaregistrována ve volebním kraji, jehož součástí je volební okrsek, může delegovat nejpozději 30 dnů přede dnem voleb 1 člena a 1 náhradníka do okrskové volební komise. Stejně jako v případě ústavního zákona č. 69/1998 Sb. se navrhuje tuto lhůtu zkrátit tak, aby skončila 20 dnů přede dnem voleb.
- § 14g odst. 1 – lhůta pro vedoucího zastupitelského úřadu ke jmenování předsedy a členů zvláštní okrskové volební komise. Vedoucí zastupitelského úřadu jmenuje 30 dnů přede dnem voleb do Poslanecké sněmovny předsedu a nejméně 2 členy zvláštní okrskové volební komise, kteří jsou státními občany České republiky, v den složení slibu dosáhli věku nejméně 18 let a ovládají český jazyk. Navrhuje se tuto lhůtu zkrátit tak, aby vedoucí zastupitelského úřadu jmenoval uvedené osoby 20 dnů přede dnem voleb.
- § 31 odst. 3 - lhůta pro registrované politické strany, politická hnutí a jejich koalice k podávání kandidátních listin. Kandidátní listiny se podávají prostřednictvím zmocněnce nejpozději 66 dnů přede dnem voleb krajskému úřadu. Obdobně jako v případě ústavního zákona č. 69/1998 Sb. se navrhuje tuto lhůtu zkrátit o 1/3, tzn. že uvedené subjekty budou moci podat kandidátní listinu nejpozději 44 dnů přede dnem voleb.
- § 32 odst. 4 - lhůta pro politické strany, politická hnutí a koalice, resp. pro jejich zmocněnce k doplňování kandidátní listiny o další kandidáty a pro vzájemnou změnu jejich pořadí. Po uplynutí 60. dne přede dnem voleb nelze již doplňovat do kandidátní listiny další kandidáty ani vzájemně měnit jejich pořadí. Stejně jako v případě úst. zákona č. 69/1998 Sb. se navrhuje tuto lhůtu zkrátit tak, aby skončila 40. dnem přede dnem voleb.
- § 33 odst. 1 věta první - lhůta pro krajský úřad k přezkoumání předložených kandidátních listin. Krajský úřad je povinen přezkoumat předložené kandidátní listiny ve lhůtě od 66 do 60 dnů přede dnem voleb. Obdobně jako v případě ústavního zákona č. 69/1998 Sb. se navrhuje tuto lhůtu zkrátit tak, aby krajský úřad přezkoumal kandidátky mezi 44. a 40. dnem přede dnem voleb.

II. Zkrácení zákonných lhůt o 15 dnů:

- 31 odst. 4 - lhůta pro krajský úřad ke zřízení zvláštního účtu, na nějž budou politické strany, politická hnutí a jejich koalice skládat příspěvek na volební náklady. Krajský úřad je povinen zřídit tento účet u České národní banky nejpozději 72 dnů přede dnem voleb. Navrhuje se tuto lhůtu zkrátit tak, aby mohl být tento účet zřízen nejpozději 57 dnů přede dnem voleb.
- § 33 odst. 2 – lhůta pro krajský úřad k rozhodnutí o škrtnutí kandidáta na kandidátní listině. Pokud politická strana, politické hnutí nebo koalice ve lhůtě stanovené krajským úřadem závady neodstraní, je krajský úřad oprávněn, resp. povinen rozhodnout o škrtnutí kandidáta z důvodů uvedených pod písm. a) až e), a to ve lhůtě 49 dnů přede dnem voleb. Navrhuje se tuto lhůtu zkrátit tak, aby krajský úřad mohl rozhodnout o škrtnutí kandidáta nejpozději ve lhůtě 34 dnů přede dnem voleb. I zkrácená lhůta umožňuje, aby mohlo být rozhodnutí krajského úřadu včas doručeno (za doručené se podle § 33 odst. 4 volebního zákona považuje 3. dnem ode dne vyvěšení na úřední desce krajského úřadu), aby se proti němu mohly oprávněné subjekty domáhat ochrany u soudu (podle § 86 volebního zákona do 2 dnů od doručení rozhodnutí), aby soud mohl včas rozhodnout (podle § 89 odst. 5 soudního řádu správního do 15 dnů poté, kdy návrh došel soudu) a v návaznosti na to mohly být vytištěny a dodány voličům hlasovací lístky (podle § 38 odst. 4 volebního zákona nejpozději 3 dny přede dnem voleb).
- § 33 odst. 3 – lhůta pro krajský úřad k rozhodnutí o registraci bezvadné kandidátní listiny či k odmítnutí kandidátní listiny. Krajský úřad ve lhůtě 49 dnů přede dnem voleb rozhodne o registraci bezvadné kandidátní listiny, anebo o odmítnutí kandidátní listiny, jestliže není podána v souladu s § 31 nebo kandidátní listina neobsahuje náležitosti podle § 32 a nápravy nelze dosáhnout postupem podle § 33 odst. 1 a 2. Obdobně jako v případě úst. zákona č. 69/1998 Sb. se navrhuje tuto lhůtu zkrátit, a to tak, aby krajský úřad mohl v těchto věcech rozhodnout nejpozději ve lhůtě 34 dnů přede dnem voleb. I zkrácená lhůta umožňuje, aby mohlo být rozhodnutí krajského úřadu včas doručeno (za doručené se podle § 33 odst. 4 považuje 3. dnem ode dne vyvěšení na úřední desce krajského úřadu), aby se proti němu mohly oprávněné subjekty domáhat ochrany u soudu (podle § 86 do 2 dnů od doručení rozhodnutí) a aby soud mohl včas rozhodnout (podle § 89 odst. 5 s. ř. s. do 15 dnů poté, kdy návrh došel soudu) a v návaznosti na to mohly být vytištěny a dodány voličům hlasovací lístky (podle § 38 odst. 4 vol. zák. nejpozději 3 dny přede dnem voleb).
- § 33 odst. 6 – lhůta pro Státní volební komisi k vylosování čísla k označení hlasovacích lístků. Státní volební komise nejpozději 45 dnů přede dnem voleb určí losem číslo, kterým budou označeny hlasovací lístky pro volby do Poslanecké sněmovny. Stejně jako v případě ústavního zákona č. 69/1998 Sb. se navrhuje zkrátit tuto lhůtu tak, aby končila 30 dnů přede dnem voleb.
- § 33 odst. 7 – lhůta pro krajský úřad k provedení registrace kandidátní listiny na základě rozhodnutí soudu. Na základě rozhodnutí soudu je krajský úřad povinen zaregistrovat kandidátní listinu i po lhůtě stanovené v § 33 odst. 3 volebního zákona, nejpozději však 20 dnů přede dnem voleb. S ohledem na lhůty stanovené v § 33 odst. 3 a 4, § 86 volebního zákona a § 89 odst. 5 soudního řádu správního se navrhuje

zkrátit tuto lhůtu tak, aby bylo možno zaregistrovat kandidátní listinu až do 5 dnů přede dnem voleb.

III. Zkrácení zákonných lhůt o 20 dnů:

- § 33 odst. 1 věta druhá – lhůta pro krajský úřad k výzvě k odstranění závad v kandidátní listině a lhůta pro politické strany, politická hnutí a koalice k odstranění těchto závad. Není-li kandidátní listina podána v souladu s § 31, nemá-li náležitosti podle § 32 volebního zákona nebo obsahuje-li nesprávné údaje, vyzve krajský úřad písemně prostřednictvím zmocněnce politickou stranu, politické hnutí nebo koalici nejpozději 58 dnů přede dnem voleb, aby závady odstranila do 50 dnů přede dnem voleb. S ohledem na lhůty stanovené v § 33 odst. 1 věta první se navrhuje tuto lhůtu zkrátit tak, aby krajský úřad učinil výzvu nejpozději 38 dnů přede dnem voleb a aby kandidující subjekty závady odstranily nejpozději 30 dnů přede dnem voleb.

K čl. 3

Účinnost navrženého ústavního zákona se navrhuje dnem jeho vyhlášení ve Sbírce zákonů, neboť konání voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2009 v termínu navrženém tímto ústavním zákonem nezbytně vyžaduje potřebný čas k přípravě a organizaci těchto voleb.

V Praze, dne 7. dubna 2009

Petr Tluchoř, v.r.

Bohuslav Sobotka, v.r.

Přemysl Rabas, v.r.